



<b>Antaget av</b>	Bygg- och miljönämnden
<b>Antaget</b>	2024-12-03 § 131
<b>Giltighetstid</b>	Tills vidare
<b>Dokumentansvarig</b>	Miljöchef Bygg- och miljöförvaltning

## Håbo kommuns styrdokumentshierarki



**Diarienummer**

BMN 2024/00104

**Gäller för**

Handläggning av serveringstillstånd

**Tidpunkt för aktualitetsprövning**

**Ersätter tidigare versioner** Kommunfullmäktige § 93, 2019-06-17

# Håbo kommuns riktlinjer för serveringstillstånd enligt alkohollagen

## Innehåll

Håbo kommuns styrdokumentshierarki .....	2
Håbo kommuns riktlinjer för serveringstillstånd enligt alkohollagen .....	3
Innehåll .....	3
Inledning .....	4
Syfte.....	4
Riktlinjer vid ansökan och handläggning .....	5
Handläggningstider vid ansökan .....	5
Kommunens informationsskyldighet.....	7
Kommunens tillsynsverksamhet .....	7
Förebyggande, inre, yttre och samordnad tillsyn.....	7
sanktioner och återkallelse.....	8
Avgifter .....	10
Tillsynsavgift.....	10
Kunskapsprov .....	111
<b>Riktlinjer vid servering 13</b>	
Remissyttranden .....	13
Serveringstid och risk för olägenheter.....	15
Ordning och nykterhet.....	16
Uteservering .....	16
Gemensamt serveringsutrymme .....	17
Kökskrav och matutbud.....	18
När serveringstillstånd ej krävs .....	19
Villkor vid meddelande av serveringstillstånd .....	20
Provsmakning och kryddning av snaps .....	21
Tillfälliga tillstånd till allmänheten och slutna sällskap .....	22
Beslut i ärenden om serveringstillstånd.....	22

## Inledning

Svensk alkoholpolitikens övergripande mål är att begränsa alkoholkonsumtion och motverka alkoholskador. Alkohollagen är följaktligen främst en skyddslagstiftning (Proposition 1994/95:89, s. 62). I propositionen till den gamla alkohollagen fick kommunerna uppdraget att ha alkoholpolitiska program med de kriterier kommunen avsåg att tillämpa. Dessa program skulle tillämpas om en servering kunde orsaka alkoholpolitiska olägenheter och även fungera som en vägledning till de som ville ansöka om serveringstillstånd (prop. 1994/95:89 Förslag till alkohollag, s 61 f., och prop. 2000/01:97 Vissa ändringar i alkohollagen, s. 52 ff.). Bestämmelsen har nu kompletterats med ett tillägg som särskilt framhåller serveringsställets belägenhet. Vad som avses är geografisk belägenhet, till exempel att lokalen är placerad i ett bostadsområde, vid en skola eller fritidsgård, det vill säga särskilt utpekade miljöer som typiskt sett innebär risker för uppkomsten av olika alkoholrelaterade olägenheter (prop. 2009/10:125, s. 98). Detta är ursprunget till det man idag menar med kommunala riktlinjer för alkoholservering.

Eftersom alkohollagstiftningen finns till för att begränsa alkoholens skadeverkningar har alkoholpolitisk hänsyn företräde före företagsekonomisk eller näringspolitisk hänsyn.

Enligt 8 kap 9 § alkohollagen (2010:1622) ska kommunen tillhandahålla riktlinjer för tillämpningen av alkohollagen och anslutande föreskrifter.

## Syfte

Syftet med riktlinjerna är främst att skapa förutsebarheten och likabehandlingen vid handläggning av ärenden som gäller serveringstillstånd. Riktlinjerna ska utgå från alkohollagens regler och anslutande föreskrifter samt ta hänsyn till lokala förhållanden som kommunen tar vid tillståndsprövning. Riktlinjerna ska göra det lättare för en sökande eller tillståndshavare att veta vilka krav som ställs samt säkerställa att alla ansökningar handläggs enhetligt. Av den anledningen innehåller riktlinjerna inte enbart kommunens egna regler utan också en presentation av tillämplig lagtext. Riktlinjerna ger en möjlighet för allmänheten att få information om hur kommunen förhåller sig till alkoholservering samt en vägledning för sökande och tillståndshavare.

För att alla kommuners riktlinjer ska vara enhetliga till formen har Folkhälsomyndigheten utarbetat en modell för hur de ska utformas. Dessa riktlinjer är utformade med grund i denna modell.

## Riktlinjer vid ansökan och handläggning

### Handläggningstider vid ansökan

#### Rättsregel

5 § alkoholförordningen (2010:1636)

Kommunen ska fatta beslut i ett ärende om serveringstillstånd inom fyra månader från det att en fullständig ansökan har kommit in till kommunen. Om det är nödvändigt på grund av utredningen av ärendet får handläggningstiden förlängas med högst fyra månader. Sökanden ska informeras om skälen för att handläggningstiden förlängs innan den ursprungliga tidsfristen har gått ut.

Ett beslut att förlänga handläggningstiden får inte överklagas.

Med fullständig ansökan menas en korrekt ifylld ansökningsblankett tillsammans med alla relevanta bilagor bifogade. Om ansökan inte är komplett från början, eller om frågetecken finns kring materialet som skickats in, begär kommunen in kompletteringar. När eventuella kompletteringar skickats in bedömer kommunen om ansökan är fullständig. Är ansökan fullständig ska kommunen sända ett mottagningsbevis till sökande som ska innehålla information om tidsfrist och möjligheter till rättslig prövning.

Kommunen ska fatta beslut i ett ärende om serveringstillstånd från det att en fullständig ansökan har kommit in till kommunen och ett eventuellt kunskapsprov är godkänt samt att relevanta remissinstansers yttranden inkommit. Det är sökande av serveringstillstånd som är skyldig att se till att alla handlingar är inskickade till tillsynsmyndigheten.

Om det är nödvändigt på grund av utredningen av ärendet får handläggningstiden förlängas med högst fyra månader. Sökanden ska informeras om skälen för att handläggningstiden förlängs innan den ursprungliga tidsfristen har gått ut.

Vid ansökningar som leder till att ärendet behöver tas i nämnd kan längre handläggningstid bli aktuell då detta är beroende av bland annat nämndens sammanträdestider och vilken typ av utredning som är nödvändig i ärendet.

<b>Ansökan</b>	<b>Handläggningstid</b>
Stadigvarande serveringstillstånd till allmänheten	4 månader
Stadigvarande serveringstillstånd till slutet sällskap	4 månader
Stadigvarande serveringstillstånd vid cateringverksamhet	4 månader
Ansökan, gemensam serveringsyta	3 till 6 veckor
Ansökan om ändring i stadigvarande tillstånd, gällande lokal för uteservering, drycker eller serveringstid.	3 till 6 veckor
Prövning vid anmälan om mindre omfattade ägarförhållanden	3 veckor
Prövning vid omfattade ändrade ägarförhållanden	6 veckor
Anmälan kryddning av snaps	1 vecka
Anmälan provsmakning	1 vecka
Tillfälligt serveringstillstånd till allmänheten	3 till 6 veckor
Tillfälligt serveringstillstånd till slutet sällskap	3 veckor
Tillfälligt utvidgat tillstånd avseende lokal, uteservering, drycker eller serveringstid	2 veckor

## Kommunens informationsskyldighet

### Rättsregel

8 kap. 9 § Alkohollagen (2010:1622)

Kommunen ska tillhandahålla information om vad som gäller enligt denna lag och anslutande föreskrifter samt riktlinjer för tillämpningen av föreskrifterna i kommunen.

Bygg- och miljönämnden har som målsättning att utföra yttre och inre tillsyn minst en gång per år på anläggningar med stadigvarande serveringstillstånd. Det innebär löpande rådgivning och vägledning till tillståndshavare och deras personal. Kommunens webbplats ska vara lättillgänglig och uppdaterad samt innehålla blanketter och den information som sökande och tillståndshavaren kan tänkas behöva. Bygg- och miljönämnden har som mål att erbjuda utbildning eller informera tillståndshavaren om kommande utbildningar i *Ansvarsfull alkoholserving* en gång per år. Vid förändringar i lagstiftningen är bygg- och miljönämndens mål att informera tillståndshavarna om detta med direktutskick eller på kommunens hemsida.

## Kommunens tillsynsverksamhet

### Förebyggande, inre, yttre och samordnad tillsyn

### Rättsregel

9 kap. 2 § alkohollagen (2010:1622)

Kommunen och Polismyndigheten har tillsyn över efterlevnaden av de bestämmelser som gäller för servering av alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat.

Kommunen och Polismyndigheten har också tillsyn över detaljhandel med folköl.

9 kap. 3 § alkohollagen (2010:1622)

För tillsynen över efterlevnaden av bestämmelserna om marknadsföring i 7 kap. finns det särskilda regler i marknadsföringslagen (2008:486). Tillsynen över efterlevnaden av bestämmelserna gentemot den som har serveringstillstånd får, i fråga om marknadsföring på serveringsstället, utövas också av kommunen.

### **Förebyggande tillsyn**

Med *förebyggande tillsyn* menas informations- och utbildningsinsatser såsom kommundemensamma utbildningar i ansvarsfull alkoholserving och informationsmöten med tillståndshavare. På detta sätt arbetar bygg- och miljönämnden för att sprida kunskap om hur alkohollagen ska omsättas i det praktiska arbetet.

### **Inre tillsyn**

*Inre tillsyn* innebär att bygg- och miljönämnden, ofta tillsammans med andra myndigheter som Polismyndigheten och Skatteverket arbetar med att granska om den som har serveringstillstånd fortfarande uppfyller alkohollagens krav på personlig och ekonomisk lämplighet. Den inre tillsynen är administrativ och sker med stöd av remisser och underrättelser mellan berörda myndigheter.

För att säkerställa att tillståndshavare uppfyller alkohollagens krav på personlig och ekonomisk lämplighet utförs inre tillsyn löpande. Bland annat kontrolleras de rapporter över föregående årsförsäljning ("restaurangrapporter") som tillståndshavare ska skicka in till bygg- och miljönämnden före den 1 mars varje år enligt Folkhälsomyndighetens föreskrift 2014:5 2 § 1 st. Bygg- och miljönämnden kan också begära in uppgifter från andra myndigheter och från tillståndshavare för att kunna granska verksamheten. En mer omfattande kontroll görs när det anses påkallat, till exempel om andra myndigheter kommer in med information om oegentligheter på en anläggning.

### **Yttre tillsyn**

*Yttre tillsyn* är då bygg- och miljönämnden besöker serveringsstället under pågående verksamhet, dag som kvällstid, för att kontrollera att verksamheten bedrivs i enlighet med lagen. Tillsyn kan även ske genom så kallad samordnad tillsyn, det vill säga att bygg- och miljönämnden tillsammans med olika berörda myndigheter som Polismyndigheten, Skatteverket och räddningstjänsten gör en gemensam tillsyn på serveringsstället.

För att se till att tillståndshavare uppfyller alkohollagens krav på ordning och nykterhet inspekterar miljö- och hälsoskyddsinspektören regelbundet serveringsställen. Inspektionerna kan ske tillsammans med andra myndigheter. Efter en inspektion skrivs ett kontrollrapport där eventuella anmärkningar noteras. Vid anmärkning skickas en underrättelse om detta till tillståndshavaren.



## Sanktioner och återkallelse

### Rättsregel

#### 9 kap. 17 § alkohollagen (2010:1622)

En kommun får meddela en innehavare av serveringstillstånd en erinran, eller i allvarligare fall eller vid upprepade överträdelser, en varning om denne inte

1. Uppfyller de krav som gällde för tillståndets meddelande, eller
2. Följer de bestämmelser som gäller för servering enligt denna lag eller de villkor eller föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

#### 9 kap. 18 § alkohollagen (2010:1622)

En kommun ska återkalla ett serveringstillstånd om

1. tillståndet inte längre utnyttjas,
2. det med tillståndshavarens vetskap har förekommit brottslig verksamhet på serveringsstället eller i anslutning till detta utan att tillståndshavaren har ingripit, eller
3. tillståndshavaren har brutit mot denna lag eller vad som i övrigt gäller för tillståndet på ett sådant sätt att varning inte är en tillräckligt ingripande åtgärd, eller har tilldelats en eller flera varningar utan att de förhållanden som föranlett varningen har rättats till.

Vid överträdelser av alkohollagen ska förstahandsalternativ vara erinran eller varning. Endast i de allvarligaste fall är en återkallelse den yttersta åtgärden. Tillfällen då återkallelse behöver ske utan föregående varning anges i (prop. 2009/10:125 s.116 ff.) där ekonomisk misskötsamhet är ett exempel. Erinran används vid lindriga företeelser som till exempel att ingen serveringsansvarig är på plats, bristande ordning och nykterhet, tillståndshavaren vidtar inte rättelse trots påpekande. Varning bör ifrågakomma som en påföljd vid överträdelser som är allvarliga, dock inte i sådan omfattning att en återkallelse är nödvändig. Det kan till exempel röra om brister i ekonomiska avseenden eller personlig lämplighet, servering till underårig, överservering samt upprepade förseelser av lindrig art.

## Avgifter

Rättsregel

8 kap. 10 § 2-3 st. alkohollagen (2010:1622)

Kommunen får ta ut avgift för prövningen enligt de grunder som beslutas av kommunfullmäktige.

Kommunen får även ta ut avgift för tillsyn enligt 9 kap. av den som har serveringstillstånd och av den som bedriver anmälningspliktig detaljhandel med eller servering av folköl.

Bygg- och miljönämnden tar ut avgift dels för arbetet med ansökningar om serveringstillstånd och dels för tillsynsarbetet. Avgifterna baseras på självkostnadsprincipen och beräknas efter en schablon och uppdelning på olika avgiftsklasser. Debitering av avgiften sker en gång per år efter kontroll av rapporter för föregående års alkoholförsäljning, den så kallade restaurangrapporten, som tillståndshavarna ska skicka in till bygg- och miljönämnden under första kvartalet varje år. Taxan som reglerar avgifterna beslutas av kommunfullmäktige och information om taxan ska finnas tillgänglig på Håbo kommuns hemsida.

Avgiften som avser handläggningen av ansökan, betalas inte tillbaka vid avslag eller om den sökande återkallar ansökan.

### Tillsynsavgift

Tillsynsavgiften är uppdelad i en fast och en rörlig del. Den rörliga delen baseras på serveringsställets omsättning av alkoholdrycker föregående år. Uppgifterna hämtas från den inskickade restaurangrapporten.

## Kunskapsprov

### Rättsregel

8 kap. 12 § andra stycket alkohollagen (2010:1622)

Sökanden ska genom att avlägga ett prov visa att han eller hon har de kunskaper om denna lag och anslutande föreskrifter som krävs för att på ett författningsenligt sätt utöva serveringsverksamheten.

För att få serveringstillstånd krävs att sökanden klarar Folkhälsomyndighetens kunskapsprov. Om sökanden är ett bolag eller en förening är det de fysiska personerna som har ett betydande inflytande i rörelsen och är aktiva i serveringsverksamheten som omfattas av kravet, det kan till exempel vara restaurangchef, verkställande direktör eller annan person som har rätt att fatta avgörande beslut för serveringsverksamheten. Vid personalförändringar behöver bygg- och miljönämnden informeras. Minst hälften av dessa ska klara provet. Folkhälsomyndigheten har beslutat om när undantag från att avlägga prov kan göras.

Kunskapsfrågorna är fördelade på fyra delområden:

- alkoholpolitik,
- bestämmelser om servering,
- bestämmelser om tillsyn, och
- bestämmelser om mat och utrustning.

För att få ett godkänt resultat på provet krävs det minst 75 procent rätt per delområde. Provet finns tillgängligt på svenska, engelska och arabiska.

Den som skriver kunskapsprovet har möjlighet att inom ramen för en och samma ansökan genomföra ett prov och två omprov. Serveringstillstånd kan sökas baserat på ett godkänt provresultat i upp till fem år. Det finns undantag från bestämmelserna i Folkhälsomyndighetens föreskrifter som anger när ett kunskapsprov inte behöver göras. Mer information om kunskapsprovet hittar ni på Folkhälsomyndighetens hemsida.

### Undantag från att skriva kunskapsprovet

Har den som ansöker tidigare genomfört ett godkänt prov och har tillstånd som minst motsvarar den aktuella ansökan, behöver den inte göra om kunskapsprovet. Detsamma gäller om sökande inte har serveringstillstånd men tidigare har genomfört ett godkänt prov som minst motsvarar den aktuella ansökan. Provet ska vara genomfört högst fem år före den aktuella ansökan.

- Personen som söker har ett serveringstillstånd i samma kommun som minst motsvarar den aktuella ansökan och har kunskaper som det inte finns några skäl att ifrågasätta. Personen har ett serveringstillstånd i en annan kommun som minst motsvarar den aktuella ansökan samt har flera års erfarenhet utan anmärkningar.

- Personen som söker har ett betydande inflytande i en juridisk person (företag, förening) som i samma kommun har ett serveringstillstånd som minst motsvarar den aktuella ansökan. Personen ska vara aktiv i serveringsverksamheten och ha kunskaper som det inte finns några skäl att ifrågasätta.
- Personen som söker har ett betydande inflytande i en juridisk person (företag, förening) som i en annan kommun har serveringstillstånd som minst motsvarar den aktuella ansökan. Personen ska vara aktiv i serveringsverksamheten samt ha flera års erfarenhet utan anmärkningar.

Det är alltid alkoholhandläggaren på kommunen som vid prövningen av ansökan avgör om det finns omständigheter som gör att det går att tillämpa undantag så att personen som söker inte behöver skriva provet. Alkoholhandläggaren på kommunen får bedöma "flera års erfarenhet" utifrån de handlingar som finns i ärendet. Detsamma gäller för formuleringen "utan anmärkningar". Formuleringen "flera års erfarenhet" bör omfatta den tillståndshavare som varit verksam så länge att det finns anledning att förmoda att personen har de kunskaper som krävs.

## Riktlinjer vid servering

### Remissyttranden

#### Rättsregel

8 kap. 11 § alkohollagen (2010:1622)

En ansökan om stadigvarande serveringstillstånd får inte bifallas utan att Polismyndighetens yttrande har inhämtats. Detsamma gäller, om det inte rör sig om arrangemang av endast obetydlig omfattning, tillfälligt serveringstillstånd för servering till allmänheten.

Polismyndigheten ska i sitt yttrande redovisa samtliga omständigheter som ligger till grund för myndighetens bedömning i det enskilda fallet och särskilt yttra sig om sökandens allmänna lämplighet för verksamheten.

Om en ansökan avser servering inom eller invid ett militärt område ska yttrande dessutom inhämtas av vederbörande militära chef innan ansökan får bifallas.

8 kap. 12 § alkohollagen (2010:1622)

Serveringstillstånd får endast meddelas den som visar att han eller hon med hänsyn till sina personliga och ekonomiska förhållanden samt omständigheter i övrigt är lämplig att utöva verksamheten samt att verksamheten kommer att drivas i enlighet med de krav som ställs upp i denna lag.

8 kap. 16 § alkohollagen (2010:1622)

Lokaler som används för servering till allmänheten eller för servering till slutna sällskap av den som har stadigvarande serveringstillstånd ska vara lämpliga från brandsäkerhetssynpunkt.

Förutom Polismyndigheten skickas en ansökan om stadigvarande serveringstillstånd till allmänheten på remiss till Miljöavdelningen i Håbo kommun, Skatteverket, Kronofogdemyndigheten och vid behov till Räddningstjänsten och andra myndigheter som bedöms relevanta utifrån det enskilda ärendet. Bygg- och miljönämnden tillmäter Polismyndighetens yttrande som stor betydelse vid bestämmandet av serveringstider. Remissyttranden från olika myndigheter kan påverka bedömning av lämplighet i det enskilda fallet.

**Remiss till Polismyndigheten**

Remiss till Polismyndigheten ska skickas vid ansökningar av stadigvarande serveringstillstånd för att inhämta uppgifter. Polismyndigheten yttrar sig avseende sökandens personliga förhållanden, till exempel uppgifter ur belastnings- och misstankeregistret. Polismyndigheten gör också en bedömning av verksamheten utifrån ordningsläget samt de sökta serveringstiderna.

**Remiss till Räddningstjänsten**

Räddningstjänsten kan göra en bedömning om det personantal som anges i ansökan är rimlig. Räddningstjänsten sätter i denna process inget max antal för personer i lokalen när det gäller antal personer, utan detta är något som verksamheten får göra tillsammans med fastighetsägare och eventuell brandkonsult. Det angivna personantalet i ansökan granskas av Räddningstjänsten utifrån det aktuella brandskyddet.

Enligt Alkohollag (2010:1622) ska lokaler som används för servering till allmänheten eller för servering till slutna sällskap av den som har stadigvarande serveringstillstånd vara lämpliga från brandsäkerhets-synpunkt.

**Remiss till Skatteverket**

Remiss skickas till Skatteverket för att säkerställa att sökande självmant och i tid har fullgjort sina skyldigheter gentemot det allmänna, de vill säga betalat in skatter och avgifter och avlämnat föreskrivna deklARATIONER.

**Remiss till Kronofogdemyndigheten**

Kronofogden upplyser om sökanden varit eller är registrerad hos myndigheten och om så är fallet besked om vilka registreringar det är. Av registerutdrag från Kronofogden framgår bland annat om sökanden är restförd, hur många restföringar det är och vilka typer av skulder och belopp.

**Remiss till bygg- och miljöförvaltningen**

Miljöavdelningen yttrar sig i frågor om störningar till närboende samt om kommande tillståndsinnehavaren har en anmäld livsmedelsanläggning, vilket är ett krav vid ansökan om serveringstillstånd.

I alkohollagens förarbeten sägs uttryckligen att bygg- och miljönämnden yttranden angående ansökningar om serveringstillstånd ska tillmätas stor betydelse. Bygg- och miljönämnden grundar sina bedömningar på miljöbalken samt Folkhälsomyndighetens allmänna råd för buller inomhus (FoHMFS 2014:13) och Naturvårdsverkets övergångsvägledning för industribuller som även tillämpas på verksamheter som restauranger när det gäller buller utomhus. I miljöbalkens 9 kap 3 § definieras vad som avses med olägenhet, bullerstörning är ett exempel på en sådan olägenhet.

Det kan inkomma klagomål på störande restauranger till såväl miljöavdelningen. När ett serveringstillstånd väl är givet och det uppstår klagomål som inte avser ordningen och nykterheten på restaurangen utan enbart buller är endast miljöbalken och således inte alkohollagen tillämplig. När beslut har fattats om serveringstillstånd och verksamheten är i gång kan bygg- och miljönämnden med stöd av miljöbalken komma att besluta om omedelbart förbud för hela eller delar av verksamheten om olägenhet för människors hälsa eller miljöns uppkommer till följd av buller från verksamheten.

Vid en större förändring av byggnadens planlösning ska en ansökan om bygglov lämnas in. Bygg- och miljönämnden kan då ombes yttra sig om bygglov finns beviljat. En befintlig byggnad måste finnas för att miljö- och hälsoskyddsinspektören ska kunna bevilja en ansökan.

## Serveringstid och risk för olägenheter

### Rättsregel

8 kap. 19 § 1-3 st alkohollagen (2010:1622)

Kommunen beslutar under vilka tider alkoholdrycker får serveras. Vid bestämmande av tiden för servering ska särskilt beaktas vad som sägs i 17 §.

Om inte kommunen beslutar annat, får servering av spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker inte påbörjas tidigare än klockan 11.00 och inte pågå längre än till klockan 01.00.

Serveringsstället ska vara utrymt senast 30 minuter efter serveringstidens utgång.

### Rättsregel

8 kap. 17 § alkohollagen (2010:1622)

Om alkoholserving på grund av serveringsställets belägenhet eller av andra skäl kan befaras medföra olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa, får serveringstillstånd vägras även om övriga krav som uppställs i lagen är uppfyllda.

När bygg- och miljönämnden prövar en restaurangs serveringstid ska man beakta om serveringstiden kan medföra olägenheter i fråga om ordning och nykterhet, eller om den kan innebära särskild risk för människors hälsa. Skyddet för människors hälsa och intresset av att upprätthålla ordning, nykterhet och säkerhet ska alltså stå i förgrunden när bygg- och miljönämnden prövar sena serveringstider.

Serveringstider utanför normalfallet (11.00 - 01.00) beviljas utifrån en samlad bedömning av serveringsställets läge och risken för alkohopolitiska olägenheter, där särskilt Polismyndighetens och miljöavdelningens yttranden har stor betydelse. Denna bedömning väger tyngre än att konkurrerande, eller närliggande, serveringsställen har beviljats sådana serveringstider.

Ett beslut om serveringstid efter kl. 01.00 kan förenas med villkor. Vid serveringstid efter kl. 01.00 kan serveringstillståndet till exempel villkoras med att förordnad ordningsvakt ska tjänstgöra från kl. 22.00 tills det att sista gästen lämnat serveringsstället. Bygg- och miljönämnden följer i normalfallet Polismyndighetens rekommendation om antalet ordningsvakter. Serveringstid efter kl. 01.00 kan också beviljas med provotid. Beslutet bifalles då men tar formen av ett tidsbegränsat tillstånd om exempelvis ett år. När ett år passerat ska ansökan prövas igen där en särskild dialog förs med berörda myndigheter för att utvärdera serveringstiden.

Olika omständigheter kan medföra att serveringstillstånd nekas även om övriga krav som uppställs i lagen är uppfyllda. Bygg- och miljönämnden måste alltid bedöma omständigheter i det enskilda fallet. Exempel på omständigheter som kan ligga till grund för att serveringstillstånd nekas är, risk för störning till närboende, kända geografiska problemområden och platser där det bedrivs verksamhet riktade till barn och ungdomar.

## Ordning och nykterhet

### Rättsregel

Allmänna bestämmelser om försäljning finns i 3 kap. i alkohollagen och bestämmelser om servering av alkoholdrycker finns i 8 kap. I lagens 1 kap. 11 § andra stycket uttalas att försäljning benämns servering om det sker för förtäring på stället. Bestämmelserna i 3 kap. om försäljning är därför tillämpliga även vid servering. Enligt 3 kap. 5 § ska skador i möjligaste mån undvikas vid försäljning och den som säljer alkoholdrycker ska se till att det råder ordning och nykterhet på försäljningsstället. Enligt 8 kap. 20 § ska personal vid servering se till att måttfullhet iaktas och att störningar på grund av oordning och onykterhet undviks.

Ordning och nykterhet ska råda såväl inne på serveringsstället som i dess närhet. Även övrig oordning som inte är direkt orsakad av alkoholförtäring ska undvikas. Det är tillståndshavarens ansvar att se till att verksamheten är organiserad på ett sådant sätt att dessa problem undviks. Lokalen behöver vara överblickbar så att serveringspersonalen kan se sina gäster. Marknadsföring och prissättning av alkohol som uppmanar till konsumtion i stora mängder alkohol får inte förekomma. Bygg- och miljönämndens främsta medel för att se till att det råder god ordning och nykterhet på serveringsställen är att bedriva en regelbunden och effektiv tillsyn.

## Uteservering

### Rättsregel

Enligt 8 kap 14 § alkohollagen ska ett serveringstillstånd avse ett visst avgränsat utrymme, det kan vara en uteservering som finns i anslutning till serveringsstället. Kommunen kan vid tillståndsgivningen besluta om kortare serveringstider på en uteservering än de tider som gäller inomhus. Det kan även villkoras tider för när uteserveringen ska vara utrymd. Anledningen är att verksamheten inte får störa omgivningen till exempel boende i närheten av restaurangen.

En uteservering ska vara fysiskt avgränsad och vara överblickbar och avse ett visst avgränsat utrymme och ska finnas i anslutning till serveringsstället. Det ska vara uppenbart för både gäst och personal var man får ta med sig sin serverade alkoholdryck. Avgränsning kan ske genom antingen möbleman, staket eller liknande. Även naturligt förekommande avgränsningar kan vara aktuella genom till exempel rabatter, häckar och dyligt.

Bygg- och miljönämnden kan vid tillståndsgivningen villkora om kortare serveringstid på uteserveringen än inne i restaurangen. Anledningen är att verksamheten inte får störa omgivningen och inte heller de som bor i närheten av restaurangen.

Om bygg- och miljönämnden inte har villkorat tillståndet med en särskild utrymningstid för uteserveringen gäller serveringsställets utrymningstid, det vill säga 30 minuter efter den serveringstid som gäller för serveringsstället i övrigt, se 8 kapitlet 19 § i alkohollagen samt regeringsrättens dom Mål nr 7544-07.



För att bedriva uteservering på allmän mark krävs polismyndighetens tillstånd enligt ordningslagen, så kallat marktillstånd. När marktillstånd eller dispositionsrätt från privat fastighetsägare finns kan tillstånd för alkoholservice beviljas.

Tillståndshavaren ska anmäla eventuella förändringar av marktillståndet, till exempel att ytan ändrats. Om dispositionsrätt inte längre finns får inte alkoholservice bedrivas på ytan. Om en restaurangägare ansöker om att utöka verksamheten till att omfatta även alkoholservice i uteserveringen kan tillståndsmyndigheten relativt omgående expediera ett sådant tillstånd, om marktillstånd finns.

## Gemensamt serveringsutrymme

### Rättsregel

8 kap. 14 § andra stycket alkohollagen (2010:1622)

Särskilt tillstånd kan dock meddelas för flera tillståndshavare att utnyttja ett gemensamt serveringsutrymme. Om så har skett ska varje tillståndshavare svara för ordning och nykterhet inom serveringsutrymmet samt för att vad som i övrigt gäller enligt denna lag iakttas under den tid han eller hon bedriver servering där.

Gemensamt serveringsutrymme innebär att ett särskilt tillstånd kan beviljas för att flera verksamheter kan servera alkoholdrycker på samma yta. En förutsättning är att de som ansöker om gemensamt serveringsutrymme har ett eget serveringstillstånd.

Särskilda villkor kan meddelas i samband med att det gemensamma serveringstillståndet beviljas, om det finns skäl för detta. Det kan till exempel röra sig om antalet ordningsvakter, bordsservice eller särskilda serveringstider. Remisser skickas till Polismyndigheten, räddningstjänsten och bygg- och miljönämnden. Det är viktigt att hela lokalen eller platsen där servering sker är överblickbar. Gemensamhetsytan ska vara väl avgränsad.

## Kökskrav och matutbud

### Rättsregel

8 kap. 15 § 1-3 st alkohollagen (2010:1622)

Stadigvarande tillstånd för servering till allmänheten får medges endast om serveringsstället har ett eget kök i anslutning till serveringslokalen samt tillhandahåller lagad eller på annat sätt tillredd mat. Gästerna ska kunna erbjudas ett varierat utbud av maträtter. Efter klockan 23.00 får matutbudet begränsas till ett fåtal enklare rätter.

Tillfälligt tillstånd för servering till allmänheten får meddelas om serveringsstället tillhandahåller tillredd mat. Detsamma gäller tillstånd för servering i slutet sällskap.

Ett grundläggande krav för att få servera alkoholdrycker är att verksamheten också serverar mat. I Sverige har man i lagstiftningen under lång tid beaktat det positiva förhållande som finns mellan matkonsumtion och en lägre berusningsnivå.

För stadigvarande serveringstillstånd till allmänheten så ska verksamheten ha ett eget kök i anslutning till serveringslokalen. Maten ska tillagas eller tillredas i det egna köket. Vid tillfälliga tillstånd till allmänheten eller till slutet sällskap finns inget kökskrav, det räcker med att maten är tillredd. Avser serveringen slutet sällskap eller om den är tillfällig får matutbudet vara något enklare.

Med ”lagad eller på annat sätt tillredd mat” avses ett varierat utbud av maträtter, det vill säga mat som har tillagats eller tillretts för att utgöra en del av en måltid. Såväl förrätter, huvudrätter som efterrätter ska kunna erbjudas. Det är inte ett krav att varma maträtter ska kunna serveras, förutsatt att matutbudet och förhållandena i övrigt har den allmänna standard som krävs för serveringstillstånd. Gästerna ska i normalfallet kunna beställa och bli serverade vid bordet. Serveringstillstånd medges inte om enbart enklare anrättningar, såsom till exempel smörgåsar, hamburgare eller varm korv med bröd, erbjuds. Det innebär att gatukök, caféer och liknande enklare serveringsställen inte kommer ifråga för serveringstillstånd. Detsamma gäller sådana restauranger, till exempel många hamburgerrestauranger, vars verksamhet i huvudsak är inriktad på barnfamiljer och ungdomar. Prefabricerade maträtter som endast värms upp är inte heller tillräckligt för att uppfylla kravet om lagad mat. (Prop. 2009/10:125 s. 105)

Vid ett tillfälligt serveringstillstånd till allmänheten ska minst tre lagade eller på annat sätt tillredda rätter kunna erbjudas gästerna. Om tillstånd söks för ett särskilt arrangemang där en särskild anrättning står i fokus och det är uppenbart att arrangemangets huvudinriktning är matservering kan undantag från kravet på flera rätter göras.

## När serveringstillstånd ej krävs

### Rättsregel

8 kap. 1a § alkohollagen (2010:1622)

Serveringstillstånd krävs inte om serveringen

- avser ett enstaka tillfälle för i förväg bestämda personer,
- sker utan vinstintresse och utan annan kostnad för deltagarna än kostnaden för inköp av dryckerna, och
- äger rum i lokaler där det inte bedrivs yrkesmässig försäljning av alkohol- eller lättdrycker.

Observera att samtliga punkter i undantaget måste vara uppfyllda. För att serveringen ska anses ske till ett slutet sällskap krävs att alla gäster är kända före tillställningen. Gästerna ska också ha något gemensamt intresse utöver den aktuella tillställningen. Om inbjudningar har lämnats till allmänheten anses inte gästerna vara ett slutet sällskap. Inte heller anses gästerna vara medlemmar i samma förening om medlemskap löses i entrén till tillställningen.

Att bjuda på alkohol: För privata fester/arrangemang till slutet sällskap där värden/arrangören bjuder på alkoholdrycker krävs således inte serveringstillstånd. Detta gäller, om festen sker i en lokal som inte har serveringstillstånd och som inte är godkänd som livsmedelslokal. Det är även tillåtet för en arrangör att bjuda allmänheten på alkoholdrycker vid invigningen av en vernissage eller mäsas. För att undvika misstanke om langning bör de under 20 år inte bjudas på alkoholdryck.

Om ”knytkalas”: Det är tillåtet att ha så kallat knytkalas för slutet sällskap, om knytkalaset sker i en lokal som inte har serveringstillstånd och som inte är godkänd som livsmedelslokal. Värden/arrangören får inte tillhandahålla vare sig mat eller dryck (ej heller alkoholfri dryck). Alla deltagare måste således ta med sig allt som de tänker äta och dricka.

Om samköp/självkostnadspris: Serveringstillstånd behövs oftast inte heller vid så kallat samköp. Samköp är tillämpligt när man kommer överens om att tillsammans inköpa och dricka alkoholdrycker till självkostnadspris. Detta innebär att man inte behöver serveringstillstånd om man som ombud köper alkoholdrycker åt några andra, tänk på åldersgränsen. Vid samköp bör var och en i sällskapet i förväg beställa och betala för sin alkoholdryck. Samköp är endast möjligt vid ett enstaka tillfälle och utan något som helst vinstintresse. Samköp förutsätter att inköp sker från Systembolaget och att festen sker i en lokal som inte har serveringstillstånd och som inte är godkänd som livsmedelslokal.

## Villkor vid meddelande av serveringstillstånd

### Rättsregel

Enligt allmänna förvaltningsrättsliga principer kan en kommun i samband med ett beslut att meddela tillstånd också meddela olika slag av villkor. Syftet är att motverka skadeverkningar av alkoholpolitisk art. Villkor kan endas meddelas vid ansökan om serveringstillstånd, dit räknas också ansökan om utökning av ett gällande tillstånd, till exempel förlängd serveringstid och utökning av serveringslokal. Villkor får inte vara av generell karaktär utan behovet ska bedömas i varje enskilt fall. Kommunen kan däremot i sina riktlinjer beskriva under vilka förutsättningar beslut normalt kan komma att villkoras

Ett beslut i ett ärende om serveringstillstånd kan förenas med villkor. Syftet med olika slags villkor är att motverka alkoholpolitiska skadeverkningar. Villkor kan endast meddelas vid beslut om serveringstillstånd. Villkoren ska inte vara generella utan behovet skall bedömas i varje enskilt fall.

Bygg- och miljönämnden kan besluta om villkor avseende följande:

- förordnade ordningsvakter vid serveringstid efter kl 01.00
- förordnade ordningsvakter vid större evenemang till allmänheten
- uteserveringarna skall vara utrymda senast kl 22.30
- begränsning av servering genom att endast tillåta bordsservering, eller att vid vissa evenemang endast tillåta bordsservering

Vid serveringstid efter kl. 01.00 kan serveringstillståndet till exempel villkoras med att förordnad ordningsvakt ska tjänstgöra från kl. 22.00 tills sista gästen lämnat serveringsstället. Polismyndighetens rekommendation om antalet ordningsvakter följs i normalfallet. Vid beslut om servering på ute-serveringar kan serveringstillståndet villkoras med att musik ska undvikas efter ett klockslag. Bygg- och miljönämndens rekommendation om tider för musikspelning följs i normalfallet.

Beslut i ett ärende kan också förenas med provotid. Beslutet bifalles då men tar formen av ett tidsbegränsat tillstånd om exempelvis ett år. När ett år passerat ska ansökan prövas igen där en särskild dialog förs med berörda myndigheter för att utvärdera provotiden.

## Provsmakning och kryddning av snaps

### Rättsregel

8 kap. 7 § alkohollagen (2010:1622)

Den som tillverkar alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat från råvaror som produceras på den egna gården och som har ett stadigvarande serveringstillstånd har rätt att, efter anmälan till kommunen, vid tillverkningsstället erbjuda provsmakning av de egenproducerade dryckerna eller preparaten.

Om sådant tillstånd saknas, får tillverkaren erbjuda provsmakning av egentillverkade alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat vid tillverkningsstället efter särskilt tillstånd för provsmakning.

8 kap. 3 § alkohollagen (2010:1622)

Den som har stadigvarande tillstånd att servera spritdrycker har, efter anmälan till kommunen, rätt att krydda spritdryck för servering som snaps i den egna serveringsrörelsen.

Provsmakningstillstånd vid tillverkningsstället innebär att tillverkare kan erhålla ett tillstånd för att erbjuda provsmakning av de alkoholdrycker som tillverkas. Provsmakning innebär att mycket små mängder ska erbjudas, en matsked eller mindre (ca 1,5 cl) (Prop. 2009/10:125 s. 113). Servering av andra alkoholdrycker än de som erbjuds för provsmakning är inte tillåtet. För provsmakningstillstånd finns inget krav på matsservering.

### Kryddning av snaps

Om den som har ett stadigvarande serveringstillstånd vill krydda egen spritdryck för servering av snaps måste det anmälas till bygg- och miljönämnden. Kryddning av egen snaps är ett undantag från förbudet mot att blanda alkoholdryck i förväg på ett serveringsställe. Snaps ska främst ses som ett tillbehör vid till exempel julbord eller liknande arrangemang.

## Tillfälliga tillstånd till allmänheten och slutna sällskap

### Rättsregel

8 kap. 2 § alkohollagen (2010:1622)

Serveringstillstånd kan meddelas för servering till allmänheten eller i förening, företag eller annat slutet sällskap. Tillståndet kan avse servering året runt eller årligen under en viss tidsperiod (stadigvarande serveringstillstånd). Det kan även avse en enstaka tidsperiod eller ett enstaka tillfälle (tillfälligt serveringstillstånd)

Tillfälliga serveringstillstånd kan avse enstaka tillfällen eller enstaka tidsperioder. Tillfällig servering förutsätter att det inte är fråga om regelbunden återkommande verksamhet. Ett tillfälligt serveringstillstånd får inte omfatta fler än tio serveringstillfällen per år eller servering i en sammanhängande period på tre månader under en tolv månadersperiod.

Ett slutet sällskap är en begränsad krets av personer som har någon form av gemensamt intresse i en förening eller sammanslutning utöver aktuell tillställning och där arrangören i förväg känner till vilka som ska delta. Om personkretsen inte är begränsad och känd i förväg sker servering till allmänheten.

Sökande för tillfälliga tillstånd ska ha beviljats rätt att disponera markytan/lokalen. Servering ska bedrivas i en avgränsad serveringsyta med tillfredsställande antal sittplatser. Servering av spritdrycker bör inte medges med undantag av servering till slutna sällskap inom ramen för evenemanget. Sökanden ska vara såväl personligt som ekonomiskt lämplig i enlighet med alkohollagens krav. Detta krav omfattar även festivalarrangör på grund av dennes betydande inflytande över festivalens bedrivande.

### Beslut i ärenden om serveringstillstånd

Beslut i ärenden som gäller serveringstillstånd fattas av bygg- och miljönämnden eller den de delegerar beslutanderätten till.

En komplett ansökan om stadigvarande serveringstillstånd som är färdig för beslut i bygg- och miljönämnden kan, på begäran av sökanden, beviljas ett tillfälligt serveringstillstånd i avvaktan på nämndens beslut i ärendet. Sådant tillfälligt serveringstillstånd får inte beviljas sökanden vars ansökan föreslås avslås eller innehålla villkor.